

Het verhaal van de bezetter

De organisatie 'Breaking the Silence' verzamelt getuigenissen van Israëlische militairen. Inmiddels is een beeld van de 'techniek van de bezetting' ontstaan, vertelt oprichter Noam Chayut. "We zijn niet op zoek naar een uitweg".

INTERVIEW

Seije Slager

Pakketjes, zo heetten in de code-taal van het Israëlische leger de Palestijnse gevangenen die Noam Chayut moest afvoeren. "Het is drie of vier keer gebeurd dat mijn eenheid een massa-arrestatie uitvoerde. Dan braken we in een dorp alle deuren open, met hamers of explosieven, pakten alle mannen tussen de vijftien en de vijftig op, deden ze handboeien en een blinddoek om, en voerden ze af. Ik was chauffeur, mijn taak was het om de pakketjes zo efficiënt mogelijk bij de geheime dienst af te leveren voor ondervraging. Door de portofoon schalden de hele tijd de opdrachten: huisnummer zoveel, drie pakketjes. En ik maar af- en aanrijden."

"Toen ik de klep van mijn truck open deed, viel er een golf van pakketjes op de grond. De militairen bij wie ik ze afleverde, begonnen op ze in te slaan." Dat was het moment dat Chayut besloot een daad te stellen. "Ik stapte uit de truck, en schreeuwde dat niemand mijn gedetineerden had te slaan."

Pas veel later realiseerde hij wat hij daar deed. "Ik had op dat moment al aardig wat morele grenzen overschreden. Alle mannen uit een dorp oppakken en afvoeren, en daarbij hun huizen beschadigen, terwijl er geen enkele verdenking tegen ze bestond – we wilden alleen informatie lospeuteren. Maar door te protesteren tegen die afranseling kon ik het idee volhouden dat ik een representant was van de moreel verantwoorde, 'verlichte bezetting'."

Dat die 'verlichte bezetting' wellicht een mythe was, die gedachte drong zich pas bij hem op toen hij zich na zijn diensttijd weer in het civiele leven begaf. "Ik kon naar mijn universiteit lopen zonder uren opgehouden te worden bij een checkpoint. Bij iedere stap die ik in mijn leven zette, realiseerde ik me hoe vrij ik was, en hoe anders de realiteit was voor de Palestijnen."

Noam Chayut was niet de enige militair die vraagtekens ging zetten bij wat hij in de Palestijnse gebieden had uitgevoerd. In 2004 besloot hij daarom opnieuw een daad te stellen. Met een paar anderen richtte hij de organisatie 'Breaking the Silence' op, die getuigenissen verzamelt van Israëlische militairen, over wat ze hebben meegemaakt in de bezette gebieden. Getuigenissen die vaak een ander verhaal vertellen dan de officiële versie van de Israëlische regering.

Welke stille moet er eigenlijk doorbroken worden? Iedereen in Israël is toch dienstplichtig en weet dus hoe het leger te werk gaat? Chayut: "Ongeveer vijftig procent van de mensen is in dienst geweest, maar lang niet iedereen daarvan is de afgelopen tien jaar ingezet in Gaza of de Westbank." Hij rekent voor dat ongeveer 2 procent van de bevolking de bezetting

eigenhandig heeft 'uitgevoerd'. "Belangrijker nog is de code die er bestaat. Als ik naar huis kom, ga ik niet zomaar aan mijn moeder vertellen 'Ik heb vandaag een vrouw van jouw leeftijd uitgescholden en drie uur laten wachten bij een checkpoint'." Zulke verhalen zijn wel te beluiste-

'Ik heb vandaag een vrouw van jouw leeftijd uitgescholden moeder'

ren in de Melkweg in Amsterdam, waar Breaking the Silence een video-expositie organiseert. Ex-militairen vertellen er op video over hun ervaringen. Inbar Michelzon vertelt dat het de bedoeling was om Palestijnen zo lang mogelijk op te houden bij de 'checkpoints'. Avner Gvoryahu vertelt over hoe hij dacht dat hij bij een arrestatie-eenheid zat, maar vervolgens te horen kreeg dat hij op het aantal doden afgerekend zou worden. En zo nog talloze verhalen.

Het is voor het eerst dat de vertellers van zulke verhalen niet anoniem zijn. "We kregen kritiek in Israël, omdat we met anonieme getuigenissen werkten. Onze eerste reactie was: klaag ons vooral aan, dan zullen we bewijzen dat alles klopt. Maar we zijn ook op zoek gegaan naar mensen die openlijk iets wilden vertellen."

Was dat lastig? "Niet iedereen wilde. Je kunt er bijvoorbeeld op je werk of aangekeken worden. Maar dat is onvergelijkbaar met de gevolgen die Palestijnen in hun dagelijks leven ondervinden van de bezetting. Dat moet je in je achterhoofd houden als je deze video's kijkt. Je ziet sympathiek ogende mensen in een huiselijke setting praten, mensen van wie je je kunt voorstellen dat het je vrienden zijn. Maar zij zijn wel degenen... wij zijn wel degenen die slachtoffers hebben gemaakt."

Al deden ze dat op jonge leeftijd. "Van jongens van negentien, twintig kun je niet verwachten dat ze het grote plaatje van zo'n bezetting doorzien", zegt Chayut. En als militair leef je in een roes. "Steeds als je een persoonlijke grens overschreden hebt, wordt het makkelijker om de volgende grens over te gaan. De eerste keer dat je een kind in je vizier hebt, is dat een enge gewaarwording. Maar je raakt eraan gewend. Je raakt eraan gewend dat jij degene bent die door zijn vizier het leven controleert."

"Wat jij tegen een Palestijn zegt, dat is de wet. Je rijdt ergens, ziet een Palestijn lopen, je stopt, en vertelt hem dat hij terug moet gaan naar zijn dorp. Dan moet hij dat doen, en heeft hij niet eens de mogelijkheid

om te vragen waarom, en wanneer de weg weer beschikbaar is."

Of dat aan de orde van de dag was? Chayut schampert. "Daar ging het nu juist om. Je krijgt te horen dat een bepaald stuk weg vanaf die dag alleen voor Israël's toegankelijk is. Hoe zorg je ervoor dat de Palestijnen dat te weten komen? Daar begint de creativiteit. Je kunt bijvoorbeeld een taxibusje aanhouden, zijn banden doorsnijden, of zijn auto op vier stapeltjes bakstenen takelen. Dan voer je hem geblinddoekt af, en laat hem kilometers verderop weer vrij. Als hij dan terug is gelopen naar zijn dorp, dan verspreidt het bericht van die afgezette weg zich wel."

Het zijn geen incidenten, beweert Chayut. Het is de techniek van de bezetting, die erop gericht is het dagelijkse leven in de Palestijnse gebieden te ontregelen. Het beeld van die techniek is in de loop der jaren wel opgerezen uit de vele honderden getuigenissen die hij heeft opgetekend. En dat een oorlog nooit schoon is, dat bezwaar wuift hij weg. "Ik heb ook in Libanon gevochten, daar hoor je mij niet over. Dat is precies waarom ik bij het leger ging. Ik wilde deel uitmaken van de geschiedenis van de verdedigers van de staat Israël. Maar in de Palestijnse bezetting zijn we niet op zoek naar een uitweg. Alles wat we daar doen is erop gericht om de bezetting juist voort te laten bestaan."

'De eerste keer dat je een kind in je vizier hebt, is dat eng maar je raakt eraan gewend'

De militaire strategie van ontregeling is op een bepaalde manier succesvol geweest. "Er zijn nu minder aanslagen. Maar het is alleen succesvol als je gelooft in een pervers concept van veiligheid: of de Palestijnen liggen geboeid op de grond, met een Israëlische laars in de rug, of andersom. Alleen als je accepteert dat er twee wetssystemen naast elkaar blijven bestaan, waarbij een bevolkingsgroep overgeleverd is aan de willekeur van de andere. Maar als je gelooft in een oplossing gebaseerd op gelijkheid, dan moet er iets veranderen."

Twee wetssystemen, dat klinkt als apartheid. Chayut kijkt heel ongelukkig als die term valt. "Nee. Dat woord zul je mij nooit in de mond horen nemen. Ik hou van mijn land. Ik zou nergens anders kunnen wonen. Ik heb alleen een beetje moeite om er trots op te zijn."

De expositie 'Breaking the Silence' is tot 13 november te zien in de Melkweg in Amsterdam.

Beelden uit de videopresentatie. Onder links: Inbar Michelzon, rechts: Avnar Gvoryahu.

FOTO'S YOSSO YAACOV